



השידוך ההיסטורי

אברהם אבינו שולח את אליעזר, עבדו הנאמן, למצוא שידוך ליצחק בנו. בהגיעו למקום מגורי הכלה המיועדת, הוא מתפלל אל ה' ונענה חיש. אנלוגיה מפתיעה לתפילת משה ושלמה המלך מוכיחה שתפילת העבד נענתה במהירות יתרה. הייתכן?

חוברת למרצה



תובנות לחיים

טעימה מתורתו של הרבי

פרשת חיי שרה



THE
SHLUCHIM
OFFICE

לתרומות והקדשות, צרו קשר: jewishinsights@shluchim.org



©

Published and Copyright 2022 by

Shluchim Office International

816 Eastern Parkway, Brooklyn, NY 11213

718.221.0500

5783 - 2022

נוסד בימי השבעה לזכרון ולע"נ הרב גבריאל נח וזוגתו רבקה הי"ד הולצברג
שלוחי הרבי במומבאי, הודו

תוכן השיעור:

א. מענה מהיר מהבורא.....5

אליעזר עבד אברהם נשלח למצא כלה ליצחק, כאשר בהגיעו למקום מגוריה הוא מתפלל לה' ונענה מיד (מקור 1). רבי שמעון בר יוחאי משווה את מהירות המענה של הקב"ה לתפילת העבד, לתפילת משה רבינו במחלוקת קורח, ולתפילת שלמה המלך בחנוכת המקדש (מקורות 2, 3, 4).

נשאלת השאלה: מדוע תפילת אליעזר נענתה עוד טרם כילה לדבר, בשונה ממה שרבינו ושלמה המלך שנענו רק בסיום דבריהם? לכאורה תפילת העבד הייתה לפני מתן תורה – לפני שה' ביטל את המחיצה בין העליונים לתחתונים. הכיצד נענתה תפילתו במהירות יתר?

ב. שידוך היסטורי.....9

מדוע סיפור השידוך נכתב בתורה באריכות שכזאת? מבואר בחסידות, שזהו משום שהשידוך של יצחק ורבקה מסמל את כללות עבודתם של עם ישראל בחיבור הרוחני והגשמי. זוהי גם הסיבה לכך שתפילתו של אליעזר לשידוך זה נענתה במהירות יתרה.

ג. כלה ממרחקים.....11

השידוך של יצחק שהיה יעולה תמימה הגיע ממקום מרוחק ותחתון (מקורות 5 ו-6), משום ששידוך זה מסמל את כללות העבודה של בני ישראל בחיבור הרוחני והגשמי, ולכן מודגשים בו הקצוות המרוחקים ביותר.

ד. הולך על כל הקופה.....13

מדוע אברהם אבינו, שהיה אז עשיר מופלג, העניק לאליעזר שטר בו הוא מקנה ליצחק את כל הונו (מקור 7), על אף שאין לאדם להקדיש את כל כספו (מקור 8)? כי השידוך של יצחק ורבקה היה הפתיח וההתחלה של עם ישראל כולו, לכן השקיע אברהם בזה את כל רכושו.

ה. עם של שדכנים.....15

ההוראה עברנו: למרות שאנו נמצאים בזמן ובמקום נחותים ביותר, וקשה לאחד בו את הרוחני והגשמי, עלינו לזכור שכמו שתפילת אליעזר לשידוך ההיסטורי נענתה במהירות, גם תפילתנו למימוש החיבור בין הרוחני והגשמי תיענה במהירות רבה ביותר.

פתיחה

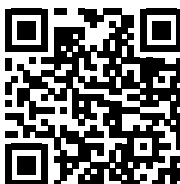
אליעזר נוסע עם רכוש רב אל ארם נהריים כדי להביא משם אישה לבן אדונו. בהגיעו למחוז חפצו הוא מתפלל לבורא שיקל עליו למצוא את הכלה המיועדת. עוד בטרם סיים את תפילתו, הכלה המהוללה מופיעה בפניו.

השיעור לפרשת חיי שרה

משיחת כ"ף מרחשון ה'תשמ"ב, רשימת השומעים בלתי מוגה.
תורת מנחם ה'תשמ"ב חלק א' עמ' 399

לשמיעת השיחה:

<https://ashreinu.page.link/6aMe>



ומשיחת שבת פרשת חיי שרה, ה'תשנ"ב. תרגום מאידית
תורת מנחם תשנ"ב, חלק א' עמוד 290

א. מענה מהיר

אליעזר יוצא למצא שידוך ליצחק

מקור 1 ספר בראשית, פרק כ"ד פסוקים 1-7, י-כז

המשימה:

ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המשל בכל אשר לו שים נא ידך תחת ירכי ואשביעך בה' אלקי השמים ואלקי הארץ אשר לא תקח אשה לבני מבנות הפנעני אשר אנכי יושב בקרב. כי אל ארצי ואל מולדתי תלך ולקחת אשה לבני ליצחק... ויקח העבד עשרה גמלים מגמלי אדניו וילך וכל טוב אדניו בידו ויקם וילך אל ארם ונהרים אל עיר נחור. ויברך הגמלים מחוץ לעיר אל באר המים לעת ערב לעת צאת השאבת.

לתלמיד
עמ' 3

התפילה

ויאמר: ה' אלקי אדני אברהם, הקרה נא לפני היום ועשה חסד עם אדני אברהם. הנה אנכי נצב על עין המים ובנות אנשי העיר יצאת לשאב מים. והנה הנערה אשר אמר אליה הטי נא כדך ואשתה ואמרה שתה וגם גמליך אשקה אתה הכחת לעבדך ליצחק ובה אדע כי עשית חסד עם אדני.

המבחן

ויהי הוא טרם פלה לדבר, והנה רבקה יצאת אשר ילדה לבתואל בן מלכה אשת נחור אחי אברהם וכדה על שכמה. והנערה טבת מראה מאד בתולה ואיש לא ידעה ותדד העינה ותמלא כדה ותעל. וירץ העבד לקראתה ויאמר הגמלאיני נא מעט מים מפדך. ותאמר שתה אדני ותמהר ותדד כדה על ידה ותשקהו. ותכל להשקותו ותאמר גם לגמליך אשאב עד אם כלו לשות. ותמהר ותער כדה אל השקת ותדד עוד אל הבאר לשאב ותשאב לכל גמליו. והאיש משתאה לה מחריש לדעת ההצליח ה' דרכו אם לא. ויהי כאשר כלו הגמלים לשותות ויקח האיש נזם זהב בקע משקלו ושני צמידים על ידיה עשרה זהב משקלם.

האישור

ויאמר בת מי את הגידי נא לי ה'יש בית אביך מקום לנו לליו. ותאמר אליו בת בתואל אנכי בן מלכה אשר ילדה לנחור. ותאמר אליו גם תבן גם מספוא רב עמנו גם מקום ללון ויקד האיש וישתחו לה'. ויאמר ברוך ה' אלקי אדני אברהם אשר לא עזב חסדו ואמתו מעם אדני אנכי בדרך נחני ה' בית אחי אדני.

מקור 2 בראשית ובה, פרק ט', ד

האנלוגיה של רבי שמעון בר יוחאי

לתלמיד
עמ' 4
וַיְהִי הוּא טָרָם כְּלָה לְדַבֵּר וְגו' (בראשית כד, טו), תְּנִי רַבִּי שְׁמֵעוֹן בֶּן יוֹחָאִי שְׁלֹשָׁה הֵם נֶעְנִו בְּמַעֲנֵה פִיָּהֶם, אֲלֵי־עֶזְרָא עֲבָדוּ שֶׁל אַבְרָהָם וּמֹשֶׁה וּשְׁלֹמֹה. אֲלֵי־עֶזְרָא: וַיְהִי הוּא טָרָם כְּלָה לְדַבֵּר וְהִנֵּה רַבָּקָה יֵצֵאת. מֹשֶׁה: דְּכָתִיב (במדבר טז, לא) וַיְהִי כִּכְלֹתוֹ לְדַבֵּר אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּבְקַע הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תַּחְתֵּיהֶם. שְׁלֹמֹה: דְּכָתִיב (דברי הימים ב' ז, א) וּכְכֹלֹת שְׁלֹמֹה לְהַתְּפַלֵּל אֶל ה' וְהָאֵשׁ יָרְדָה מִן הַשָּׁמַיִם וְגו'.

מקור 3 במדבר, פרק ט"ז, פסוקים כח-לג

דברי משה רבינו במחלוקת קורח

קורח, יחד עם דתן ואבירם ומאתיים וחמישים נשיאי עדה משבט ראובן, ערערו על מעמדם של משה כמנהיג ושל אהרון ככוהן הגדול. טענת קורח הייתה: "כי כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה', ומדוע תתנשאו על קהל ה'" (במדבר טז, ג).

משה הציע לקורח ואנשיו לערוך מבחן בו יוכח במי ה' בחר כדי להנהיג את בני ישראל. במהלך המבחן, מהעבר האחד עמדו קורח ומאתיים וחמישים הנשיאים, ומהעבר השני עמד אהרון – כאשר כולם מחזיקים בידם מחתה שבה קטורת.

ה' בוחר במשה ואהרון, ועומד להשמיד את כל עם ישראל כעונש על תמיכתם בקורח. לאחר תחינת משה לפני ה' – ה' מסכים לוותר על העונש לכל העם.

משה אומר שאם קורח ימות מוות טבעי, יהיה זה סימן שמשה בדה את הדברים מליבו, אך אם האדמה תפער את פיה ותאכל אותם – זה יהיה סימן שמשה נביא אמת. באותו רגע – קורח, משפחתו וכל רכושם, נבלעו באדמה, ומאתיים וחמישים הנשיאים נשרפו באש.

לתלמיד
עמ' 4
וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּזֹאת תִּדְעוּן כִּי ה' שְׁלַחְנִי לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה כִּי לֹא מִלְּבָבִי. אִם כְּמוֹת כָּל הָאֲדָם יִמְתּוּן אֱלֹה וּפְקַדְתָּ כָּל הָאֲדָם יִפְקַד עֲלֵיהֶם לֹא ה' שְׁלַחְנִי. וְאִם בְּרִיאָה יִבְרָא ה' וּפְצָתָה הָאֲדָמָה אֶת פִּיהָ וּבִלְעָה אֹתָם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לָהֶם וַיִּרְדּוּ חַיִּים שְׂאֵלָה וַיִּדְעֹתֶם כִּי נֶאֱצַו הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֶת ה'. וַיְהִי כִּכְלֹתוֹ לְדַבֵּר אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּבְקַע הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תַּחְתֵּיהֶם. וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת פִּיהָ וַתִּבְלַע אֹתָם וְאֶת בְּתֵיהֶם וְאֶת כָּל הָאֲדָם אֲשֶׁר לָקְרַח וְאֶת כָּל הַרְכוּשׁ. וַיִּרְדּוּ הֵם וְכָל אֲשֶׁר לָהֶם חַיִּים שְׂאֵלָה וַתִּכַּס עֲלֵיהֶם הָאָרֶץ וַיִּאבְדּוּ מִתּוֹךְ הַקְּהָל.

תפילת שלמה המלך בחנוכת בית המקדש

בית המקדש הראשון נוסד על ידי המלך דוד כאשר המזבח נבנה בהר המוריה – אך בניין הבית והשלמתו נעשו על ידי שלמה מלך ישראל.

כאשר שלמה המלך סיים לבנות את בית המקדש, הוא הקהיל את כל העם בירושלים, ובמעמד זה הכניסו הכוהנים את ארון ה' אל בית קדשי הקדשים. שלמה נשא תפילה לפני ה', בירך את העם והקריב קרבנות לרוב.

השמחה בעת חנוכת הבית מתוארת בכתובים: "והלויים המשוררים לכולם... מלובשים בוץ, במצלתיים ובנבלים וכינורות, עומדים מזרח למזבח. ועמהם כהנים למאה ועשרים, מחצרים בחצוצרות. ויהי כאחד למחצרים ולמשוררים להשמיע קול אחד... בחצוצרות ובמצלתיים ובכלי השיר, ובהלל לה' כי טוב כי לעולם חסדו" (דברי הימים ב' פרק ה', פסוקים יב-יג).

משנתקבלה תפילת שלמה ונפתחו שערי ההיכל לכניסת הארון, ירדה אש מן השמים על עצי המערכה. בכך ידעו ישראל, כי ה' בחר בהר המוריה להשכין את שכינתו במקדש.

ותלמיד **עמ' 4**
וְכָל־לוֹת שְׁלֹמֹה לְהַתְּפִילַל וְהָאֵשׁ יָרְדָה מִהַשָּׁמַיִם וַתֹּאכַל הָעֵלֶה וְהַזְּבָחִים וְכָבוֹד ה' מָלֵא אֶת הַבַּיִת. וְלֹא יָכְלוּ הַכֹּהֲנִים לְבֹא אֶל בֵּית ה' כִּי מָלֵא כְבוֹד ה' אֶת בֵּית ה'. וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רָאִים בְּרִדַת הָאֵשׁ וְכָבוֹד ה' עַל הַבַּיִת וַיִּכְרְעוּ אַפְסִים אַרְצָה עַל הָרֶצֶפֶה וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ וְהַדּוֹת לֵה' כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדּוֹ.

<< הרבי

מדוע אליעזר נענה מהר יותר?

ותלמיד **עמ' 4**
על הפסוק "וַיְהִי הוּא טָרֶם כְּלָה לְדַבֵּר גּוֹ" - מביא כ"ק אדמו"ר הרש"ב במאמרו¹ את מאמר המדרש: "תני רבי שמעון בר יוחאי, שלושה הם שנענו במענה פיהם אליעזר משה ושלמה וכו'", וממשיך במאמר: "ובנזר הקודש מדייק שעם היות שכולם נענו במענה פיהם, מכל מקום יש יתרון באליעזר לגבי משה ושלמה, שהם נענו ככלותם לדבר, היינו כשגמרו תפילתם, ואליעזר נענה טרם שכלה לדבר כו'".

ותלמיד **עמ' 5**
ומקשה במאמר: "לכאורה אינו מובן איך שייד לומר שתפילת אליעזר פעלה יותר מתפילת משה ושלמה, שהוא נענה קודם שגמר תפילתו כו'?"

השאלה בפשטות היא: האם אליעזר עבד אברהם חשוב ונעלה יותר ממשה רבינו ושלמה המלך? מדוע תפילתו נענתה במהירות גדולה יותר מאשר תפילותיהם?!

וביאור קושיה זו: כללות ענין התפילה הוא - חיבור עליון ותחתון, היינו, שתהיה ההמשכה ממקום עליון ביותר עד מקום תחתון ביותר. ובפשטות הרי נקל יותר לפעול את החיבור של עליון ותחתון לאחרי ביטול הגזירה שעליונים לא ירדו למטה ותחתונים לא יעלו למעלה.

ואם כן, מאחר שביטול הגזירה היה במתן תורה, ואליעזר היה קודם מתן תורה - איך
יתכן שאצל אליעזר נפעל הענין של חיבור עליון ותחתון באופן נעלה יותר מאשר אצל
משה ושלמה שהיו לאחרי מתן תורה!?

ב. שידוך היסטורי

<< הרבי

בשביל מה האריכות?

לתלמיד
עמ' 6 והביאור בזה:

ידוע מאמר רבותינו ז"ל "יפה שיחתן של עבדי בתי אבות מתורתן של בנים, שהרי פרשה של אליעזר כפולה בתורה, והרבה גופי תורה לא ניתנו אלא ברמיזה".

המדרש מעיר שסיפורו מציאת השידוך של אליעזר מתואר בתורה באריכות גדולה מאוד: פירוש פקודת המשימה שאברהם הטיל על אליעזר; התנאי שאליעזר עשה בליבו עם הקב"ה; תיאור המסע עצמו ובו התממשות התנאי הזה; ואז שוב פעם, כאשר אליעזר נפגש עם הורי רבקה ומספר להם את כל הסיפור מתחילתו, כולל התנאי שעשה עם הקב"ה וכיצד הכול התממש. התורה אינה מסכמת בקצרה, בסגנון "ויספר אליעזר להם את כל אשר קרהו", אלא טורחת לפרט שוב את הכול.

במקומות אחרים התורה נוטה לקצר מאוד. חז"ל למדו הלכות רבות שלמות מאות ששובצה במילה כלשהי, ואפילו מקוץ שעל גבי אות וכדומה. מדוע זכה סיפור זה לאריכות בלתי רגילה? המדרש לומד מכך, ש"יפה שיחתן של עבדי אבות מתורתן של בנים".

החסידות מעניקה לזה הסבר עמוק:

השידוך של רבקה ויצחק מסמל את כללות עבודת האדם

ומבואר בדרושי רבותינו נשיאינו שהטעם של כפל הפרשה של אליעזר הוא - לפי שהפרשה של אליעזר עוסקת בפרטי השידוך שבין יצחק לרבקה, שבלשון ואותיות הקבלה זהו כללות הענין של חיבור ויחוד מ"ה וב"ן (כי יצחק הוא בחינת מ"ה, ורבקה היא בחינת ב"ן) - מיין עילאין ומיין תתאין, שזהו ענין כללי ביותר.

מטרת האדם עלי אדמות היא לחבר בין העולם העליון והתחתון. כל המטרה של לימוד התורה וקיום המצוות היא לחבר בין הקדושה והעולם הזה, בין הנשמה והגוף. בשפת הקבלה זה נקרא: חיבור מ"ה - עליון, וב"ן - תחתון.

[הסבר:

"שם מ"ה" הוא קידוד קבלי של שם ה-ו-י-ה, הנגזר מתוך הערך המספרי של האותיות יו"ד ה"א ו"ו ה"א = סה"כ 45, ובגימטריה - "מה". באמצעות קוד זה מתגלה אור אלוקי בחשיפה גבוהה, שמציף את הנחשף בנוכחות האלוקית המותאמת לעולם ה'אצילות'.

"שם ב"ן" הוא קידוד קבלי של שם ה-ו-י-ה, הנגזר מתוך הערך המספרי של האותיות יו"ד ה"ה וא"ו ה"ה = סה"כ 52, ובגימטריה "בן". קוד זה מגלה אור אלוקי בחשיפה מצומצמת ביותר, המותאמת לעולם ה'עשייה' הגשמי.

ייחוד מ"ה וב"ן מתייחס לחיבור בין הניגודים הללו. זה מודל קבלי המאפשר חיבורים מקבילים בין הפכים נוספים: נשמה וגוף, קדושה ועולם, רוחניות וגשמיות וכן הלאה.]

והיינו, שעל אף שגם הענינים שבתפילת משה ושלמה הם ענינים כללים, אין זה מגיע לענין שבתפילת ובקשת אליעזר, שהוא הכלל של כל הענינים הכלליים להיותו כללות החיבור של מעלה ומטה, כללות החיבור של תורה ומצוותיה, וכללות החיבור של נשמה וגוף, שהם בדומה לבחינת מ"ה וב"ן.

לתמיד
ענ' 6

אמת, גם תפילת משה הייתה בנושא חשוב מאוד – הענשת קורח שרצה להכשיל את עם ישראל. גם תפילת שלמה המלך להשראת השכינה בבית המקדש הייתה נעלית. למרות זאת, השידוך של יצחק ורבקה הוא הסמל העיקרי של החיבור בין העליון והתחתון.

הסיבה למהירות המענה?

ועל פי זה מובן הטעם מדוע הייתה צריכה להיות המשכת בחינת תגבורת החיות בתפילתו של אליעזר - מאחר שתפילת אליעזר הייתה קשורה עם השידוך של יצחק ורבקה, שזהו כללות הענין של יחוד מ"ה וב"ן, ומצד גודל הענין שבזה - צריכה להיות ההמשכה באופן של "עד מהרה ירוץ דברו". ולכן דווקא בתפילת אליעזר היה הענין של "טרם כלה לדבר גו'" (ולא בתפילת משה ושלמה).

ג. כלה ממרחקים

<< הרבי

למה היה צריך להביא שידוך מרחוק?

על פי האמור לעיל יובן מדוע הוצרך אליעזר לרדת לחוץ לארץ כדי להביא משם את רבקה, שהיא היתה "כשושנה בין החוחים", ומשם דווקא הובאה ליצחק, שהוא היה "עולה תמימה" (ולא הורשה לצאת לחוץ לארץ), ואחר כך היה החיבור והיחוד ביניהם.

לתלמיד
עמ' 7

מקור 5 בראשית ובה, פרק ס"ג, ד'

אָבִיָּה רַמְאֵי וְאָחִיָּה רַמְאֵי וְאָף אַנְשֵׁי מְקוֹמָהּ כּוֹ, וְהַצְדָּקָת הַזֹּו שְׁהִיא יוֹצֵאָה מִבְּיַנְיָהֶם לָמָּה הִיא דוֹמָה, לְשׁוֹשְׁנָה בֵּין הַחֹחִים.

לתלמיד
עמ' 7

מקור 6 בראשית ובה, פרק ס"ד, ג'

גוֹר בְּאֶרֶץ הַזֹּאת: אָמַר רַבִּי הוֹשַׁעְיָה אֶת עוֹלָה תְּמִימָה, מָה עוֹלָה אִם יֵצֵאת חוּץ לְקָלְעִים הִיא נִפְסָלָת, אִף אֶת אִם יֵצֵאת חוּץ לְאֶרֶץ נִפְסָלָת.

לתלמיד
עמ' 7

יצחק הנעקד - הנעלה ביותר

והביאור בזה: השידוך שבין יצחק לרבקה היה לאחרי עקדת יצחק, היינו, נוסף על העילוי שהיה אצל יצחק על ידי מצות המילה, "בריתי בבשרכם לברית עולם", היה אצלו גם גודל העילוי של העקדה.

לתלמיד
עמ' 7

גם קודם העקדה היה יצחק בדרגה נעלית ביותר, כמבואר בפירוש רש"י שגם כאשר "הבין יצחק שהוא הולך לישחט, וילכו שניהם יחדיו, בלב שווה", "ברצון ושמחה כו" - שכל זה היה קודם העקדה, ומזה מובן גודל מעלתו של יצחק לאחרי העקדה.

וכמובן בפשטות - אפילו לפשוטי עם - גודל העילוי שנפעל אצל יצחק לאחרי העקדה, שהרי על כל צעד ושעל מזכירים בני ישראל את הזכות של עקדת יצחק, כמו שכתוב בתפילת ראש השנה "ועקדת יצחק לזרעו היום ברחמים תזכור", ולא רק בתפילת ראש השנה, אלא בכל יום ויום אומרים בהתחלת התפילה פרשת העקדה, ובימי החול (בימים שאומרים תחנון) מוסיפים לפני זה ולאחרי זה בקשת תחנונים כו' שהקב"ה יזכור לבני ישראל את הזכות של עקדת יצחק כו'.

ולאחרי שיצחק הגיע לדרגה נעלית ביותר - שלח אברהם את אליעזר לחוץ לארץ, שזוהי ירידה גדולה ביותר, שהרי גם בזמן ההוא הייתה בארץ ישראל קדושה יתירה, שלכן נאמר ליצחק "אל תרד מצרימה", "שאתה עולה תמימה, ואין חוצה לארץ כדאי לך"².

רבקה מחוץ לארץ - ממקום תחתון

ודווקא מחוץ לארץ היה צריך אליעזר לקחת אישה ליצחק, היינו, שהיו צריכים לקחת את רבקה ממקום תחתון ביותר, ממקום שהייתה בו "כשושנה בין החוחים", ומשם דווקא הביאוה ליצחק.

זאת אומרת: אף על פי שיצחק היה בדרגה נעלית ביותר, עד שנאסר עליו לצאת לחוץ לארץ, אף על פי כן, הלך אליעזר - בשליחותו של אברהם, "אחד היה אברהם" - לקחת אישה ליצחק מחוץ לארץ דווקא.

וענין זה מובן על פי האמור לעיל שכללות ענין השידוך והנישואין של יצחק ורבקה הוא הענין של יחוד מ"ה וב"ן, היינו, יחוד וחיבור עליון (מ"ה) ותחתון (ב"ן) - שלכן נלקחה רבקה מחוץ לארץ (מטה) דווקא.

השידוך של יצחק לרבקה מסמל את העבודה של היהודים בכל הדורות - לחבר בין העליון לתחתון. ולכן בשידוך זה היה צריך ללכת לקצוות הכי רחוקים. החתן היה מהמקום הכי נעלה - עולה תמימה, אשר מסר את נפשו בצורה הגשמית ביותר לקב"ה, והכלה הייתה אישה שהגיעה מהמקום התחתון ביותר (1 חוץ לארץ, 2 מקום של שקרנים, 3) משפחה של שקרנים. דווקא שם נמצאה השושנה בין החוחים, ואותה הביאו להשתדך עם יצחק.

וכל זאת, משום ששידוך זה מסמל את החיבור בין העליון לתחתון שכולנו אמורים לבצע.

משיחת כ"ף מרחשון ה'תשמ"ב, בלתי מוגה
תורת מנחם ה'תשמ"ב חלק א' ע' 399

ד. הולך על כל הקופה

מדוע דווקא הנישואין הללו נבחרו לסמל את עבודתם של בני ישראל בחיבור בין העליון והתחתון? בשיחה נוספת, הרבי מבאר את זה ברובד פשוט יותר:

מקור 7 בראשית, פרק כ"ד פסוק י'

לתלמיד עמ' 9
וַיִּקַּח הָעֶבֶד עֲשָׂרָה גַמְלִים מִגְּמְלֵי אֲדֹנָיו וַיֵּלֶךְ וְכָל טוֹב אֲדֹנָיו בְּיָדוֹ וַיִּקֶּם וַיֵּלֶךְ אֶל אָרֶם נְהָרִים אֶל עֵיר נְחוּר.

רש"י

וְכָל טוֹב אֲדֹנָיו בְּיָדוֹ. שֵׁטֶר מִתְּנָה כְּתַב לִיצְחָק עַל כָּל אֲשֶׁר לוֹ, כְּדֵי שִׁיקְפָצוּ לְשַׁלַּח לוֹ בְּתָם (בראשית רבה):

<< הרבי

מדוע אברהם אבינו השקיע את כל כספו בשידוך?

לתלמיד עמ' 9
הביאור בזה יובן בהקדמת שאלה נוספת על זה ש"שטר מתנה כתב ליצחק על כל אשר לו, כדי שיקפצו לשלוח לו בתם":

אפילו בנוגע למצות הצדקה הדין³ הוא, ש"לעולם לא יקדיש אדם ולא יחרים כל נכסיו, והעושה כן עובר על דעת הכתוב, שהרי הוא אומר⁴ מכל אשר לו ולא כל אשר לו כו". איך ייתכן אפוא שאברהם מסר "כל אשר לו" ליצחק⁵?

מקור 8 משנה תורה להרמב"ם, הלכות ערכין וחרמין, פרק ח' הלכה י"ג

לתלמיד עמ' 9
לְעוֹלָם לֹא יִקְדִישׁ אָדָם וְלֹא יַחְרִים כָּל נְכָסָיו. וְהַעוֹשֶׂה כֵּן עוֹבֵר עַל דַּעַת הַכְּתוּב שֶׁהָרִי הוּא אוֹמֵר (ויקרא כז, כח) "מִכָּל אֲשֶׁר לוֹ" וְלֹא כָּל אֲשֶׁר לוֹ כְּמוֹ שֶׁבָּאָרוֹ חֲכָמִים. וְאִין זֶה חֲסִידוֹת אֶלָּא שְׁטוֹת שֶׁהָרִי הוּא מְאָבֵד כָּל מְמוֹנֵו וַיִּצְטַרֵּךְ לְבָרִיּוֹת. וְאִין מְרַחֲמִין עָלָיו. וּבְנֵה וְכִיּוֹצֵא בּוֹ אָמְרוּ חֲכָמִים חֲסִיד שׁוֹטֵה מִכָּל מְבַלֵּי עוֹלָם. אֶלָּא כָּל הַמְּפֹזֵר מְמוֹנֵו בְּמִצְוֹת אֵל יִפְזֹר יוֹתֵר מִחֲמִשׁ. וַיְהִיָּה כְּמוֹ שֶׁצִּוּוּ נְבִיאִים (תהילים קיב, ה) "מִכָּל־כֶּלֶל דְּבָרָיו בְּמִשְׁפָּט" בֵּין בְּדַבְּרֵי תוֹרָה בֵּין בְּדַבְּרֵי עוֹלָם. אֶפְלוּ בְּקֶרֶבְנֹת שְׂאֵדָם חֲיָב בְּהֵן הָרִי חֲסֵה תוֹרָה עַל הַמְּמוֹן וְאָמְרָה שֶׁיְבִיא כְּפִי מִסֵּת יְדוֹ. קַל וְחֹמֶר לְדַבְּרִים שֶׁלֹּא נִתְחַיֵּב בְּהֵן אֶלָּא מִחֲמַת נִדְרוֹ שֶׁלֹּא יִנְדֹר אֶלָּא כְּרָאוּי לוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים טז, יז) "אִישׁ כְּמִתְנַת יָדוֹ כְּבָרְכַת ה' אֱלֹהֵיךָ אֲשֶׁר נָתַן לָךְ".

(5) ראה משכיל לדוד כאן, שההכרח לפרש"י שנתן לו שטר מתנה - הוא, דאאפ"ל שאברהם "מסר כל אשר לו ביד העבד ונשאר ביתו ריקן".

(3) רמב"ם סוף הל' ערכין וחרמים. וראה הל' דעות פ"ה ה"ב. הל' מתנות עניים פ"ז ה"ה. ובכ"מ.
(4) בחוקותי כז, כה.

<< הרבי

אברהם היה זקוק לנכסים עבור עצמו ובני ביתו

לתלמיד עמ' 10
אפילו אם היה מוסר לו זאת כבר אז בירושה⁶, גם אז לא היה הדבר מובן⁷, על-אחת-כמה-וכמה שזה היה "כדי שיקפצו לשלוח לו בתם", ובפרט שגם אם לא היה מוסר את "כל אשר לו", אלא רק רוב, היה די בכך, בהיותו עשיר גדול ביותר, כדי "שיקפצו לשלוח לו ביתם". ובפרט שאברהם היה אז בן ק"מ שנה, וחי אחר כך עוד כמה וכמה (ל"ה) שנים, וממילא היה זקוק לנכסים עבור עצמו ועבור בני ביתו כו' (ובפרט לאחר "ויוסף אברהם ויקח אשה גו' ותלד לו גו'⁸).

השידוך של כל עם ישראל

ויש לומר הביאור בזה:

נישואי יצחק ורבקה - הנישואין הראשונים הכתובים בתורה - אינם רק נישואין פרטים בין שני יחידים, אלא ענין הכי כללי: אלה היו הנישואין הראשונים של זוג יהודי (אחרי קיום מצוות מילה)⁹ ויתירה מזו - על ידי הנישואין הללו נעשה המשך של כלל ישראל. כלומר, נוסף על הנישואין הפרטיים בין יצחק לרבקה, מבטאים נישואיהם את הנישואין של כלל ישראל¹⁰, הנישואין הללו הביא את התולדות ואפשרו את המשך קיום עם ישראל עד סוף כל הדורות.

ויש לומר, שלכן מסר אברהם על ענין זה "כל אשר לו" ליצחק בנו, מפני שזו לא רק חתונה פרטית בין יצחק לרבקה, אלא נישואין של כלל ישראל, וממילא זה גם נוגע בכל ענינו של אברהם עצמו - בהיותו הראש של כלל ישראל (היהודי הראשון). משום כך הוא הכניס בזה את כל כוחו - "כל אשר לו".

ההסבר הפשוט מדוע השידוך של יצחק ורבקה היה כה חשוב, ומדוע דווקא הוא מסמל את העבודה הרוחנית של עם ישראל בכל הדורות - אחדות בין העולם העליון והתחתון - הוא משום שהשידוך הזה והנישואין הללו, א) היו הנישואין הראשונים של יהודי (אברהם אבינו התחתן עם שרה לפני שהוא נימול), ב) הביאו לתולדות כל עם ישראל, משום שדווקא בו אמר הקב"ה - כי ביצחק יקרא לך זרע, ולכן, השקיע אברהם בזה את כל רכושו.

בהמשך השיחה ממשין הרבי ומסביר ביתר עומק, שהשידוך בין יצחק ורבקה הוא יחוד מ"ה וב"ן, ולכן אברהם השקיע בו את כל כספו, משום שזוהי כללות העבודה של בני ישראל בעולם כפי שלמדנו בשיחה הקודמת. החידוש של השיחה הזו הוא ההסבר על פי דרך הפשט מדוע השידוך בין יצחק ורבקה נבחר לסמל את יחוד מ"ה וב"ן. וזאת משום, א) שהם הנישואין היהודיים הראשונים, ב) הם אפשרו את המשך קיום עם ישראל - כי ביצחק יקרא לך זרע.

משיחת שבת פרשת חיי שרה, ה'תשנ"ב. תרגום מאידית

תורת מנחם תשנ"ב, חלק א' עמוד 290

6 בפנים, יש להוסיף ביאור בההפך בין ב' הפסוקים, שבפסוק ראשון נתן לו "כל אשר לו" בשטר מתנה בגלל הנישואין של יצחק ורבקה, ובפסוק שני נתן לו "כל אשר לו" בתורת ירושה. ואכ"מ.
8 פרשתנו כה, א ואלך.
9 ראה ב"ר פ"ס, ה.
10 ראה עדי"ז בלק"ש ח"ל ע' 87 ס"ד.

6 כדאיתא בפדר"א פט"ז (וראה רד"ל שם). משא"כ לשון רש"י הוא "שטר מתנה".
7 משא"כ מה שנאמר בסוף ימי חיי אברהם "ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק" (פרשתנו כה, ה), שהוריש לבנו יצחק "כל אשר לו" (וראה השק"ט בזה ברמב"ן ובמפרשי רש"י כאן ההוספה ב"ויתן אברהם גו" לגבי משי"נ כאן "ויתן לו את כל אשר לו" בשטר מתנה. וע"פ המבואר לקמן

ה. עם של שדכנים

עם ישראל הוא בעצם עם שדכנים. לא רק בזכות העובדה שתמיד אנו עסוקים בלשדך איזו אחיינית, אלא בגלל העבודה הרוחנית שלנו. אנו עסוקים בכל יום לשדך את הרוחניות עם הגשמיות. כשאנו אומרים ברכה על האוכל ואוכלים ארוחת בוקר, אנו משדכים בין הרוחני לגשמי. כשאנו נותנים לצדקה כסף שעבדנו עליו קשה, אנו יוצרים שידוך נוסף, וכן הלאה.

בסיום השיחה, הרבי מציין, מה אנו יכולים ללמוד מהשדכן הראשון:

<< הרבי

ההוראה מכל האמור לעיל בנוגע לפועל:

לתלמיד
עמ' 11

כאשר יהודי יודע ומרגיש שהוא נמצא בגלות, חושך כפול ומכופל - יכול הוא לחשוב: כיצד יוכל למלא את תפקידו ושליחותו בעולם (בקיום התורה והמצוות כו') בהיותו בחושך כפול ומכופל של זמן הגלות, ובפרט כאשר תובעים ממנו שיהיה "עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב"!!

לפעמים קשה לעשות את השידוך. המועמדים מגיעים מקצוות רחוקים מדי, וצריך לעבוד קשה בשביל לחבר אותם. גם בחיינו הרוחניים, לפעמים אנו מרגישים שקשה לחבר בין הרוחני לגשמי. ואנו עוד צריכים לעשות זאת בשמחה...

הנה על זה באה ההוראה מכללות הסיפור של פרשת אליעזר, שדבר זה כבר היה לעולמים:

כאשר אברהם אבינו שלח את אליעזר לחוץ לארץ כו', שזהו בדוגמת הירידה של זמן הגלות - הנה בהיותו בחוץ לארץ הייתה תפילתו באופן של "ויהי הוא טרם כלה לדבר גו'", היינו, שנענה באופן של "עד מהרה ירוץ דברו", ובאופן נעלה יותר מאשר אצל משה ושלמה - "טרם כלה לדבר".

ועל-דרך-זה מובן בנוגע לעבודת כל אחד ואחת מישראל בזמן הגלות:

לא זו בלבד שאין לו מה להתפעל מכללות ירידת הגלות, בידעו כאשר מתפלל להקב"ה הרי הוא נענה תיכף ומיד, באופן של "עד מהרה ירוץ דברו", אלא יתירה מזו: בהיותו יורשו של אברהם - הרי הוא נענה באופן של "טרם כלה לדבר".

ולכן, מבלי הבט על גדול ירידת הגלות, ומבלי הבט על מעמדו ומצבו (כאשר עושה חשבון צדק בנפשו כו') - הרי הוא עובד עבודתו בשמחה וטוב לבב, בידעו שנענה על ידי הקב"ה באופן של "טרם כלה לדבר".

אנו למדים מאליעזר, שהקביה עונה במהירות לתפילות על-שידוכים. ולכן, אנו סמוכים ובטוחים שהקביה יעזור לנו ובמהירות, במימוש המטרה של חיבור הרוחניות והגשמיות.

המשך שיחת כ"ף מרחשון ה'תשמ"ב, בלתי מוגה